

Albert I en Elisabeth in het Koninklijk Chalet, Oostende 1910-1914:
(inclusief:) de renovaties aan het gebouw en aan het Oud Koninklijk Paleis (tot 1914) (*)

---

door Emile SMISSAERT (concept, initiële naspeuringen, red.);
i.s.m. Yves DINGENS (grondige G.O.D **-.research, iconografie)

“Het verblijf van de Koninklijke Familie te Oostende is bij uitstek altijd een reclame voor onze stad!” (in: L’Echo d’Ostende (weekblad); 4 oktober 1919)

[1902], 1910-1914, [1918] :
CALENDARIUM VAN HUN VERBLIJVEN TE OOSTENDE
*****

[1902: 5 juli: officieel bezoek van het Prinsenpaar aan Oostende].

1909: 18-19 december: pleidooi door Burgemeester A. Pieters om behoud van Oostende als Koninklijke Residentie, ‘la capitale estivale du Royaume’.

1910: 7 juni - ? : 1ste aankomst van de Koninklijke Familie en verblijf, vooralsnog in de “Villa Osterrieth” (Zeedijk, Mariakerke).

1911: - 11 januari en 22 mei: inspectie door Koning Albert van werken aan het Chalet;
- 05 juni-20 juli: hun 1ste verblijf aldaar met de kinderen.

1911, 20 december & 1912, 9 januari: 2de oponthoud van de Koninklijke Familie in het Chalet.

1912, 10 juni- 02 juli: hun 3de verblijf op de Zeedijk van Oostende in het Chalet.

1913: - januari: 4de vakantieverblijf aldaar van de Koninklijke Familie;
- 6 maart: de Koning inspecteert de werken aan het kleine Chalet van Raversijde- aan zee;
- einde mei: kort oponthoud van enkele dagen; bezoek aan o.a. het K.W. “Ibis”;
- 20 juni: officiële audiëntie met middagmaal;
- 18 juli- 21 augustus: 5de villegiatuur aan zee in hun Chalet;
- 12 november: inspectie door Koning Albert van het Chalet en het staketsel van Oostende;
- 18 november: verdere inspectie door de Koning, nu in de haven en te Raversijde.

1914: - 13 januari: weerom inspectie van de haven en te Raversijde door Koning Albert;
- 27 maart: controle op werken aan staketsel, Oud Koninklijk Paleis, zeeobservatorium (Raversijde);
- 13-24 april: 6de, wat korter verblijf van de Koninklijke Familie in het Chalet;
- 17 juni - ? juni : een 7de verblijf in het Chalet;
- 11 juli - ? juli: aanzet tot en voortijdig opgeheven 8ste zomervakantie. De Koning vat post te Brussel ...
- 4 augustus: Alom wapengekletter en –gestommel! België meegesleept in wat weldra algemeen de “Grote Oorlog” (1914-1918) wordt genoemd.
- 10-12 oktober: de Belgische troepenmacht op algemene terugtocht ... Koning Albert en de Koningin ongewild terug op het Chalet om aldaar te beraadslagen met de Legerstaf. “Vreemd gevoel zich hier terug te vinden” ...

Midden oktober 1914 – midden oktober 1918: het Chalet wordt langdurig ingenomen door de Duitsers.

1918: - 17 oktober: Oostende tegen de middag bevrijd!
- 18 oktober: Albert I en Elisabeth namen officieel weer bezit van het fel geteisterde Oostende.
- 11 november: algemene Wapenstilstand. Wereldoorlog I was voorbij ...

1. ALBERT I (Brussel, 1875 – Marche-les-Dames, 1934) TREEDT OP HET VOORPLAN:

De nieuwe, nog maar vierendertig jaar “oude” Koning, in de bloei van zijn leven en kunnen, legde op 23 december 1909, twee dagen vóór Kerstdag, de eed van trouw af aan de Grondwet. Hij was de eerste Koning der Belgen die dat in de beide landstalen deed (1). Zes dagen tevoren, op 17 december 1909, was Leopold II, 74 jaar, onverwacht en vrij vlug, na een kortstondige ziekte, overleden. Niet betreurd want algemeen ongeliefd -en hij wist dat verduiveld goed, maar hij trok het zich niet aan -bij het gros der Belgen:o.m. te autoritair, teveel uithuizig, geen “bon père de famille” noch echtgenoot, en nog meer van dat fraais. Om ons te beperken tot de factor *Oostende* alwaar hij zich wél geliefd, meer bepaald essentieel nuttig en nodig (in die volgorde), wist te maken.. Einde juli, begin augustus 1908 vertoefde hij voor het laatst in zijn “*tweede koninklijke residentie*” en *enfant chéri*, de Stad Oostende, *la capitale d’été du Royaume*, die hem omwille van zijn weldaden en trouwe bezoeken standvastig erkentelijk gebleven was (2). Op 2 augustus 1908 hield hij, ter gelegenheid van het internationaal militair tornooi van de scherm sport en –kunst, een ontvangst op zijn Koninklijk Chalet. Acht dagen later, op 10 augustus 1908, verliet Leopold II, *le protecteur royal d’Ostende*, zijn gekoesterde stad aan zee. En niemand bevroedde, dat deze Koning er nooit meer zou terugkeren. Ook “hij” niet (3). Voor 1909 dat zijn jaar van afsterven was, hadden zijn dokters hem “verboden” om nog de zeelucht op te zoeken wegens de hem voortdurend plagende arteriosclerose. Al bij al, hij was een indrukmakende maar kilhartige, bazige Vorst, - met *grote gaven* (ongewoon dynamisch en intelligent, met grootse maar kostelijke visies en een verbazende inzet en doorzettende dadenkracht) én met *grote gebreken*, hier niet relevant om in details te treden, die de *mens* in hem - bij nadere kennismaking, toen en nu, goeddeels en teleurstellend – deden afbrokkelen. Niettemin... een kloeke en door sommigen met tegenzin aanvaarde, *incontournabele* persoonlijkheid - dat wel - en het valt niet te betwisten dat hij mede zijn stempel op het tijdsgebeuren van toen wist te drukken en te vestigen.

De badstad Oostende, haar magistraat en de gehele bevolking die in grote getale van het “seizoen” en de gestadig toestromende “vreemdelingen (de *vrindden*) moest leven, waren er beducht voor, dat de aantredende Koning en zijn gezin “elders” (wat ze niet zo lang geleden inderdaad deden aan onze kust) hun “tweede, (zomer)residentie” zouden gaan opzoeken. En ja, niet geheel ten onrechte. Bij wisseling van regime zijn een “andere aanpak” en “wisselende gebruiken” zo goed als altijd de regel – hetzij beter, hetzij ... minder geslaagd, - kwestie van zich in elk geval te laten gelden en zich te affirmeren. Menigeen had erop gelet, dat “men” (in Brussel) van plan was om geheel de entourage van “wijlen de Koning” onverwijld opzij te schuiven. Een nieuwe wind waaide thans door het Paleis: jarenlange intimi als Ingenbleek, generaal Jungbluth en meerdere hem toegewijde personen traden nu op de voorgrond, in het zog van hun Meester. Die was opvallend heel wat menselijker in zijn gedrag en optreden. Significatief bv. is de opmerking van één van Alberts biografen: “(...) het is enkel veel later – heel veel later, nà de oorlog – dat men neef Albert om de haverklap zijn “welbeminde oom” voor de geest zag roepen, ongeduldig was om de vertragingen bij het oprichten van zijn standbeeld, dank zeggen door middel van persoonlijke brieven aan de schrijvers die boeken schreven over Leopold II en toenadering zoeken tot de oudgedienden van de koning,, zij die in de vergeethoek verzeild waren sedert 1909”(4). Zijn dochter Marie-José (wij komen later nog meermalen op haar terug, want zij is een kroongetuige) merkte in haar ‘memoires’ over haar ouders (p. 92) op, dat “(Albert) het met zijn oom over vele problemen eens was, maar dat zijn manier om ze te doen aanvaarden verschillend was (van Leopold), hij die zijn medewerkers als *ondergeschikten* behandelde. Albert I (daarentegen) wist hen te bejegenen met gevoelens van *achting en erkentelijkheid*”. Een groot verschil dus qua aanpak, gemoed en van omgang, - ze bleken kostbare kwaliteiten die de mensen charmeerden en hun genegenheid en zin voor “Koning, Volk en Vaderland” doende weg herwonnen en hernieuwd bezielde. De nieuwe Koning der Belgen was

zoals zijn voorgangers Franstalig (met wel een ietsje kennis van het Nederlands) en van leeftijd midden de dertig, flink van gedrag en van voorkomen, passend gehuwd met Elisabeth (Possenhofen, 25 juli 1876 – Brussel, 23 november 1965) die een bevallige én onbesproken vrouw van ongeveer dezelfde leeftijd uit de Beierse hoogadel was en die snel de Belgische geesten wist te veroveren. Zij handelden als “*bon père et bonne mère de famille*” van drie schatten van nog heel jonge kinderen en hijzelf kwam, hoewel levenslang teruggetrokken van aard en sceptisch, toch zeer goed over in brede lagen van de bevolking Hij was, gedroeg zich werkelijk als Koning en bleef toch genaakbaar. Men *mocht* instinctief dat jonge, ongecompliceerde, écht koninklijk koppel en men had er weldra een diepgelegen respect, ja enthousiasme voor over!. Anderzijds, er zijn vele anekdoten op schrift bewaard die wijzen op de *bonhomie* en de eenvoud van onze derde Vorst die graag – vaak incognito – een praatje maakte met de gewone man en die metterdaad er ook op stond dat de jonge prinsen opgevoed werden als *gewone* kinderen van “gewone” ouders. Dergelijke nobele principes, houdingen en ingesteldheid (al waren ze misschien gedeeltelijk overdreven ten overstaan van de buitenwereld?) grepen naar de harten en het gemoed van onze overgrootouders

...

Slechts één grappig, kort verhaal – als voorproevertje van wat hierna omstandiger en gevarieerd zal opgedist worden. “(...) De feiten gebeurden te Oostende, in 1910. Het ‘koptje van ’t hoofd’ werd toenmaals door een waker, een man van boven de zestig jaar, van de avond tot de ochtend in het oog gehouden. Op het einde van een nacht, bij het krieken van de dag, zag hij twee mannen aankomen waarvan één een zeer grote gestalte had. Weldra geraakte de ene met de anderen in gesprek. De beste kerel die al zijn tabak opgerookt had, deed navraag bij die heren of ze er geen bij zich hadden. De grootste van beiden beschikte inderdaad over pijptabak. Hij beijverde zich bij de zeeman om hem iets ervan te geven en reikte een Engelse tabakszak in zilver aan. Welnu, van zodra de wandelaars vertrokken waren, begon de waker van het andere staketsel die de heren herkend had, te roepen naar zijn maat: “’t Is Koning Albert die jou wat tabak gegeven heeft!”. “Niet mogelijk”, liet de andere horen, “hij had ‘een vest’ aan, zoals iedereen!” ...

In de persoon van de bejaarde maar bedachtzame, bestuurlijk zeer ervaren Burgemeester (5) Alfons Pieters (1845-1912) hadden wij in de hoofdstad-van-toen een geziene, flinke pleitbezorger. Nog het best te resumeren, vinden wij, met de toen gangbare, heden wat al te zelfbewust klinkende slogan: “*Ostende, la capitale d’été de la Belgique, la seconde résidence royale*”.! Mocht zoiets mogelijk zijn: aanschouwt dan nogmaals zijn weidse gebaren teneinde zijn argumenten kracht bij te zetten, luistert even naar dat welsprekend betoog, gedrapeerd in fraaie Franse, door ons vertaalde bewoordingen. Eén excerpt maar: “(...) Wij zijn ervan overtuigd, Sire, dat U zich zal blijven herinneren van de Oostendenaars die hun stad als *Koninklijke residentie* aanzien (...) Wij nemen, Sire, derhalve de eerbiedvolle vrijheid om van Uwe Majesteit de voortzetting te vragen van haar koninklijke toewijding” (6). Het is opvallend voor mensen-van-nu hoe schroomvol, hoe respectueus - en dat was schier algemeen het geval – “men” sprak over en handelde met de leden van het koninklijk gezin. Het leken in de ogen van die mensen haast buitenaardse, verheven wezens, - deugdzaam en schoonmenselijk, niet behept met de manieren, de noden en de tekorten van het alledaagse, met het falen en soms het feilen van ‘Jan Modaal’, ‘Mie Katoen’ en compagnie ... Tien dagen later, in haar *Chronique bruxelloise: correspondance particulière du “Carillon”* wist voornoemde Oostendse krant op te vangen: “Koning Albert I zal tijdens de zomer in uw stad met geheel zijn familie resideren; ten andere, aldus is de wens van Koningin Elisabeth (Possenhofen in Beieren, 1876 – Brussel, 1965) die een ware “verliefdheid” (sic, [vert. van: ‘béguin’]) heeft voor Oostende” (7). Dit beaamde haar lokaal dichtste concurrente, de “Echo d’Ostende”, op 27 december: “(...) Zulk nieuws zal in Oostende met zeer veel vreugde onthaald worden”. Met even verder: “Trouwens, wij konden er ons aan verwachten (...)”. Ja. Ja?? Heel héél zeker was men toch niet van zijn slag, want stonden immers in de loop der jaren het verworven topprestige in Europa én tevens zeer vele materiële belangen niet op het spel?. In een stad die overwegend van het telkens weer slagen van het hoogseizoen moest leven. Het liet zich raden. Onthullend, tekenend ook voor de toenmalige tijdsgeest en hevige interesse in ‘royalty’ bij het publiek was bijvoorbeeld volgende

aankondiging: "Films in de 'Scala'-zaal (Hertstraathelling), als supplement bij het vertoonde programma van 15-16 mei 1910: 'De begrafenis van Koning Leopold' en 'De troonsbestijging van Koning Albert: zijn intrede te Brussel' ... (7a).

2. ALBERT EN ELISABETH ALS PRINSENPAAR:

"L'Echo d'Ostende" van 9 oktober 1900: "Helaas, en wij betreuren het oprecht, kent Oostende Prins Albert niet goed. Behalve enkele zeldzame en korte verblijven die hij hier deed, toen hij nog zeer jong was, hebben wij geen bezoek meer van hem gehad (...)". Naar aanleiding van de hierboven genoemde opvolging in het Belgische Vorstenhuis overliep diezelfde Oostendse krant, einde 1909, hun diverse pleisterplaatsen aan onze Kust. "(...) H.K.H. waren opeenvolgend in De Haan, De Panne, Oostende. [Aldaar] eerst in de *Villa Nérée* die eenvoudig in huur betrokken werd en uiteindelijk in *Villa Osterrieth* met huurcontract". Zelfvoldaan stelde voornoemde krant vast, dat het paar, na een beetje overal aan de Kust vertoefd te hebben, uiteindelijk in Oostende belandde en bleef. "(...) De Koningin heeft niet minder een voorliefde voor Oostende. Een indrukwekkend bewijs is wel dat H.M. Oostende verkoos om te komen rusten vóór de geboorte van Prinses Marie José" (8). Vóór 1910 wensden wij even kort in te gaan op drie evenementen die de relatie van het Prinsenvaar met Oostende markeerden en bestendigden.

(1) Hun officiële bezoek aan de Stad Oostende op zaterdag 5 juli 1902

11 uur: aankomst *station Vandersweep* [sic]. Ontvangst door het College van Burgemeester en Schepenen. In stoet naar het Wapenplein via de Kapellestraat.

11u30': Receptie op het Stadhuis. Redevoering door dhr. Burgemeester. Voorstelling van de burgerlijke en militaire autoriteiten.

12 uur: Optocht op het Wapenplein van de scholen. "Salve", hymne: met woorden door dhr. Emile Mathy en met muziek door dhr. Léon Rinskopf (directeur van de Muziekacademie); uitgevoerd door dhr. Jean Noté (Opera van Parijs), de leerlingen van de Stadsscholen en het Symfonieorkest van het Kursaal. Défilé van de plaatselijke verenigingen.

13u30': lunch, in de salons van het Stadhuis.

14u30': in het Kursaal Groot 'artistiek' Concert. M.m.v. Mej. Thiéry van de 'Opéra comique de Paris', dhr. Jean Noté van de Opera van Parijs en van de leerlingen van de Muziekacademie o.l.v. dhr. Léon Rinskopf.

16 uur: afreis van H.K.H.

19u45': groot concert in het Kursaal

21 uur: openbare muziekkuitvoeringen. Vuurwerk. Verlichting van de Stad. Galabal in het Kursaal (10).

(2) Stichting van de zgn. "IBIS", 6 juli 1906, alsook zijn meevoelen met de vissersbevolking:

De krant "Le Carillon", midden augustus 1909: "(...) De Prins heeft recht op de erkentelijkheid vanwege Oostende door (wij citeren) "la création de l'Oeuvre des Pupilles de la Pêche" en door zijn ijveren voor de verdediging van de materiële belangen van de vissers van de Belgische Kust (...) (11). De belangstelling van Prins Albert voor de visserij was bekend. Op de stichtingsplechtigheid van het *Werk "Ibis"*, op 6 juli 1906, gaf hij zijn mening als volgt te kennen: "(...) Het opleidingsschip van de Kwekelingen der visserij zal bestemd zijn voor de kleine wezen, [van 6 tot 12 jaar] (...) De oprichting van deze instelling is geschied met slechts één enkel doel: het lot van de vissersbevolking verbeteren door het verspreiden van onderwijs, opvoeding en vakkennis onder de wezen (...) Moge [deze Kwekelingschool] ertoe bijdragen (om) aan onze Nationale Visserij de krachtige ontwikkeling te geven welke wij de naburige zeemogendheden benijden (...)". Prinses Elisabeth die hoogzwanger was, meldde afwezig op de stichting van het *Koninklijk Werk "Ibis"*

(12). Een ander initiatief was een hulpkas voor vissers (13). Alsmede een project tot het eventueel oprichten van een gemeenschappelijke rederij.

Ten gronde onderstreepte onlangs het lijvig uitgevallen, monumentaal te noemen memoriaal "*IBIS 1906-2006: een koninklijk verhaal*" (dat breedvoerig werd samengesteld door Philip Declercq in 2006) 's Konings prominente rol, prestige en daadkracht in het ijveren om de ontvoogding en zorg voor de wezen van de vissersbevolking. Die was hem er eerbiedig, waarachtig erkentelijk om. Vier anekdoten maar ter verduidelijking van Alberts persoonlijke betrokkenheid en/of liefdadigheid.

Einde januari 1911 liet de Vorst een som van 500 F. overhandigen, niet alleen aan de slachtoffers van de vergane O. 185 maar ook aan de ouders van matroos Heyndrickx die door een zeevloed overboord van de O. 174 was geslagen alsook aan de weduwe en de kinderen van de ongelukkige Labbeke (13a).

Ter gelegenheid van de eerste tocht in zee van "onze Prinsen", **zaterdag 24 juni 1911**, deed zich een gelegenheid voor om mogelijk hun gevoelens in daden te kunnen omzetten.

"(...) Het gerucht deed zaterdagmiddag de ronde dat Koning Albert aan boord van een kleine motorsloep van de "IBIS" het zeegat ingetrokken was. Zijne Majesteit was in gezelschap van Hunne Koninklijke Hoogheden de Hertog van Brabant [Leopold] en de Graaf van Vlaanderen [Karel]. Waren ook mee: generaal Jungbluth; Commandant Bultinck, secretaris van de "IBIS" en dhr. V. Plas, huisonderwijzer van de prinsen. Hun vertrek in zee was ongemerkt gebeurd; er was veel wind met derhalve weinig volk op het staketsel en geen sloepen vóór de haven.

Het nieuws van de koninklijke excursie, in het bijzonder op de Visserskaai, wekte een zekere emotie op. Het Visserskwartier zag met welgevallen dat de Koning op één van hun schepen reisde en dat de "kleine prinsen", zoals men hen hier noemde, hun eerste zeereis ondernamen in het gezelschap van Oostendse vissers.

Er was zelfs sprake van om op het uiteinde van het staketsel [= 't koptsjie van 't hoofd] een manifestatie te houden, op het ogenblik van de terugreis van de koninklijke 'voyageurs'. Helaas, informatie over het uur van terugkeer mankeerden, en alle veronderstellingen op dat gebied werden verschalkt.

Wij zien in 's Konings daad iets anders dan een eenvoudige wens om de zee aan zijn kinderen te tonen. Ons schijnt het toe, dat hij het volgende in herinnering heeft willen brengen. Bij hen die koppig volharden om onze "visserskwestie" op het achterplan te schuiven. Dat zijn bekommernis waakzaam is. Dat, evenveel als vroeger Prins Albert van België [nu] Koning Albert op directe wijze belang stelt in onze visserijen. Dat hij persoonlijk hun verbreiding wenst aan te moedigen.

Er wordt, met de tocht die Zijne Majesteit komt te volbrengen, méér dan een voorbeeld gesteld: ze bevat voor onze leiders een les. Mogen zij het vatten! (...)" (13b).

Einde december 1911. "(...) De Koning te Oostende. Vergezeld door generaal Jungbluth heeft hij zich zaterdagmorgen begeven op de Dijk, tot voorbij Raversijde. Vanwaar hij de visserssloepen heeft kunnen gade slaan die gestrand waren op de kust, te Middelkerke, als gevolg van de laatste storm. 's Namiddags, rond 2 uur, bevond de Vorst zich op het staketsel, alwaar hij de sloep "O. 42" insgelijks op het strand gezet zag, ten oosten van de haven. Hij hield ongedwongen een praatje met de oude vissers die zich aldaar bevonden en hij had het met hen over de recente stormen. Hunne Majesteiten waren zeer onder de indruk van de plotse storm die opgestoken was, onmiddellijk na hun aankomst te Oostende.

En wij menen te weten, dat de Koning persoonlijk zal tussenkomen in verband met de dringende bijeen roeping van de parlementaire commissie die reeds enkele tijd geleden opgericht was (.) Met

de bedoeling studie te maken van de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen, op de vissers en op de zeelieden in het algemeen (...)" (13c)

19 augustus 1913: Tijdens zijn vakantie heeft de Koning het hospitaalschip "*Notre Dame de la Mer*" bezocht. Het lag aangemeerd in het tweede handelsdok ter gelegenheid van het "Internationaal visserijcongres" (16 tot 19 augustus). Hij gaf een geldsom aan het Bestuur van de "*Société des Oeuvres de mer*" (13d).

(3) De geboorte, 4 augustus 1906, van prinses Marie-José:

De krant "De Zeewacht" bracht hieromtrent een week later een uitvoerige, nauwgezet-stipt geschreven berichtgeving:

Begin citaat "(...) Zaterdagmorgen om 3 ½ ure heeft Prinses Elisabeth het leven geschonken aan een dochtertje (...) Om 8u30' werd de eerste telegram gezonden naar de moeder van Prins Albert (...) en verder werden meer dan 200 telegraafberichten gestuurd naar al de prinselijke en vorstelijke huizen der gansche wereld. Rond 7 (sic) ure werd het nieuws aangekondigd in de stad en onmiddellijk werd de nationale vlag gehesen op de openbare gebouwen en aan de huizen. Om 9 ure werd een salvo geschoten van 21 slagen en om 10 ure hing aan de straten eene proclamatie van het Stadhuis (...) Om 11 ure werd de *Brabançonne* wel zes keers gespeeld op het Carillon, terwijl het Schepencollege zijne gelukwenschingen aan Prins Albert ging aanbieden. Gansch den dag kwamen gelukwenschingen en bloemtuilen in de *Villa Osterrieth*.; het telegram gezonden door Z.M. den Koning kwam rond 12 ure toe. 's Namiddags om 4 ure, ging de Z.E.H. Verhaeghe, pastor van St-Joseph, het voorloopig doopsel toedienen aan het prinselijk kind dat de volgende namen ontving: *Maria-Jozua-Charlotta-Hendrika-Sophia*. Het kind woog 4 kilo's toen het geboren werd en heeft een zwart krulleskopje (...)

Den ganschen Zondag [5 augustus 1906] verdrong zich eene groote menigte vóór de "Villa Osterrieth" en de vreemdelingen in 't bijzonder, met de pleziertreinen aangekomen, hielden eraan eens te zien, waar de nieuwe prinses geboren was. Overal, den Zondag, wapperden de vlaggen: aan de gevel van de Kursaal en vermengden zich de Beiersche en de Belgische kleuren, alsook op de badkabielen van het strand.

Maandag [6 augustus 1906], om 2u40, stoomde in de statie de bijzondere trein met de overheden die onmiddellijk in den tram stapten, die ze geleidde tot bij de "Villa Osterrieth". De generaals alleen zijn in tenue. Aan den dijk wachtte eene groote menigte. Die heeren werden in den benedensalon ontvangen door Prins Albert, aan wien ze de hand drukken. De overheden waren: Ministers de Smet de Naeyer, Vanden Heuvel, De Trooz, generaal Cousebant, Vanderbruggen; de generaals Delée en Duroy de Blicquy; graaf d'Oultremont; MM. Janssens, procureur-generaal bij het Verbrekingshof, graaf de Merode, voorzitter van den Senaat; MM. Schollaert, voorzitter der Kamer en Pieters, burgemeester van Oostende.

M. Pieters geeft onmiddellijk lezing van den volgende geboorteakt: "*In 't jaar 1906, om 3 ½ uren nanoen, verscheen Z.K.H. Monseigneur Albert-Leopold- etc. (...) die ons een kind aanbood van 't vrouwelijk geslacht, geboren te Oostende, villa Osterrieth, Northlaan, 1, den 4 dezer maand, om 3 ½ ure 's morgens, en welk kind de voornamen ontving van Maria-Jozua-Charlotta-Hendrika-Sophia*". Onmiddellijk wordt die akt geteekend; terwijl men bezig was, verscheen de min aan het venster van het balkon, het prinsesje op een kussen dragend (.) Onmiddellijk eene luidruchtige kreet stijgt uit de menigte: Leve onze prinsesse! Leve prins Albert! De dames wijven [sic, lees: wuiven] met hunne parasols, de heeren met hunne zakdoeken en hoeden. 's Avonds om 6 ure is de Gravin van Vlaanderen aangekomen en werd aan de statie afgehaald door Prins Albert, die ze met zijn automobiël afwachtte.

SOUVENIR DE LA FAMILLE ROYALE DE BELGIQUE
S. A. R. la Princesse Marie-José de Belgique

's Avonds om 8 ½ ure ging eene lichtstoet uit aan denwelken al de maatschappijen van stad, zoowel katholieke als liberale, deelnamen. Vijf muziekmaatschappijen: Stadsharmonie, 't muziek van 't leger, de Katholieke Fanfaren (sic), de Harmonie der Jongelingscongregatie en de Fanfaren (sic) der Burgerwacht waren tegenwoordig. Veel volk was in den stoet aanwezig; eenige transparanten, alsook eenige groepen mieken den besten indruk, maar er was volstrekt gebrek aan orde. Om 10 ure werd een prachtig vuurwerk afgeschoten voor duizenden en duizenden toeschouwers.

Toen de overheden maandag vergaderd waren, vraagde (sic) generaal Jungbluth, namens Prins en Prinses Albert (sic), dat er eene wijziging aan de namen van het prinsesje zou gedaan worden. Deze zal bepaald de namen dragen van: Marie-José, Charlotte, Sofie, Henriette, Amelie, Gabrielle (...)" (14) **Einde citaat.** De "Echo d'Ostende" d.d. 6 augustus viel het op, dat "enorm vele nieuwsgierigen de villa kwamen bekijken. En dat alles gebeurt zonder kreten, zonder geroezemoes. De menigte eerbiedigt zonder nadenken de rust van de bevallige prinses Elisabeth". De geboorteakte droeg het nummer 963 en de volledige tekst stond in voornoemde krant van die dag (p. 2). Een licentiaatsthesis handelt over: "De opvoeding van Belgische prinsen en prinsessen in de negentiende eeuw", werd geschreven door een zekere Marleen Boden en is integraal en gratis op internet te vinden en te lezen: www.ethesis.net/prinsessen/prinsessen.htm (sic).

Prinses Marie-José (eens volwassen, zeer kortstondig Koningin van Italië (1945-1946) werd en is geweest, dan voor jaren en jaren in ballingschap vertoefde en pas in januari 2001 gestorven is) heeft in haar memoires over haar ouders volgend feitje vermeld, iets wat ze te weten kwam via 'van-horen-zeggen': "(...) Na twee jongens, was mijn vader gelukkig om een dochter te hebben, terwijl mijn moeder openlijk verklaarde dat ze de voorkeur gaf aan een derde jongen. Mijn vader had er plezier in om te vertellen dat men niet zonder moeite mijn verzorgster van de zuigeling weerhield te Oostende. Deze brave boerenvrouw, afkomstig van het Vlaamse platteland, had nooit de zee

gadeslaand en, haar ziende, dacht ze dat het een muur was die gereed stond om op haar neer te vallen!" (15). Nog andere, vroeg-kinderlijke, ingeprente impressies diepte ze uit haar 'memorie' op, zoals "(...) Ik haal mijn kamer in Oostende voor de geest: nog zie ik mijn bedje met tralies (à barreaux), de roze gordijnen die het venster omlijsten, de gelukkige ontwakingsen, het spelen met 'Nana', de Fräulein, die onvermoeibaar het speelgoed ging oprapen dat mijn kinderlijke onhandigheid liet vallen (...)" (16). De Stad Oostende en haar inwoners hadden een boontje over voor haar: men sprak vertederd over "het Oostendse prinsesje". Zoals Burgemeester Dr. Eduard Moreaux haar in februari 1934 (overlijdensmaand van Albert I) omschreef als "(...) een kroezelharig Prinsesje dat het levenslicht binnen onze muren zag" (17). Het bleef niet bij woorden, dra werden spijkers met koppen geslagen, toen een passende gelegenheid zich voordeed op een mooie plaats in stad. In 1906/1907 werd namelijk de toenmalige, nogal kleine eerste stedelijke schouwburg afgebroken om te verhuizen naar de Van Iseghemlaan ter hoogte van de Vlaanderenstraat aldaar. In 1907 werd het zg. "Schouwburgplein" omgedoopt tot "Marie-Joséplein", ter herinnering aan haar geboorte (18). Bij haar huwelijk met de Italiaanse Kroonprins Umberto, in 1930, hield de Stad Oostende eraan, door middel van intekening bij de bevolking, "haar prinsesje" een bronzen beeldhouwwerk (een boot met twee vissers die een zeil optrekken) 'mee te geven'. De beeldhouwer was Alfred Courtens, die korte tijd later (1931) instond voor ons groots "Monument Leopold II" op de Zeedijk, aan de voet van "De Drie Gapers"-bogen, daar waar de Koninklijke Gaanderijen een aanvang nemen richting De "Paardenkoers" (19).

3. EEN MOMENTOPNAME VAN PRINS ALBERT IN "VILLA OSTERRIETH":

Meer bepaald de toenmalige krant "*Het Nieuws van de dag*" portretteerde, einde juni 1906, de gezond- fris, goed presenterende Kroonprins, - toenmaals inderdaad "in de fleur van zijn leven":

"(...) Prins Albert leeft zo eenvoudig mogelijk te Oostende. Hij staat vroeg op, dikwijls te 5 ure, en doet dan een lange wandeling per velo langs de zeedijk. Niemand vergezelt hem en rond 7 ure keert hij in de villa Osterrieth terug, voor het eerste ontbijt.

De prins werkt dan tot 11 ure, leest de dagbladen en, in afwachting van 't tweede ontbijt te 12 ½ ure, gaat hij met de prinses zitten op ene bank van de dijk. 's Namiddags doet de prins soms en uitstapje per automobiel of wandelt met de prinses op het strand. De toestand van de prinses laat haar geen lange wandelingen toe. Het diner wordt te 7 ure 's avonds opgediend; het is zeer eenvoudig.

Te 8 ure doen de prins en de prinses een laatste wandeling op de dijk; hij is op zijn pantoffels en "zonder fatsoen" gekleed; zij draagt een lange zwarte mantel en geen hoed. De prins die buitengewoon tevreden schijnt (om) het gewoon "hofetiket" te kunnen afschudden, rookt een lange stenen pijp.

In de villa Osterrieth gaat men vroeg te bed. Dr. Kufferath verblijft bestendig in de villa en zal haar maar na de gelukkige gebeurtenis die tegen midden juli [1906] verwacht wordt, verlaten (20).

De geboorte geschiedde wat later, op 4 augustus 1906, maar de vreugde was er niet minder om...

Prins Albert was een ervaren fietsrijder (21). Hij beschikte op zeker ogenblik zelfs over tien fietsen, daar geen enkel model modern genoeg was naar zijn smaak, en over een driewieler met motor. Zijn oudste zoon, de latere Koning Leopold III hierover "Ik heb ook vakanties doorgebracht aan de oevers van de Noordzee. 't Is daar dat mijn vader, net als alle andere vaders, me leerde rijden met

de fiets door me vast te houden aan het zadel totdat ik een voldoende snelheid haalde. De eerste poging was mislukt” (22). Albert I was nagenoeg altijd “ bezig” maar nam zijn vaderrol serieus en metterdaad ter harte. Hij trok er de nodige tijd voor uit, volgens het getuigenis van menigeen uit zijn onmiddellijke omgeving. Merkwaardig om weten, is dat voornoemd kinderfietsje thans bewaard wordt in het “*Speelgoedmuseum*” te Mechelen., tot bekijks van eenieder en misschien tot postuum wat misnoegen van deze “Royals-tegen-wil-en-dank”

4. “OSTERRIETH”:

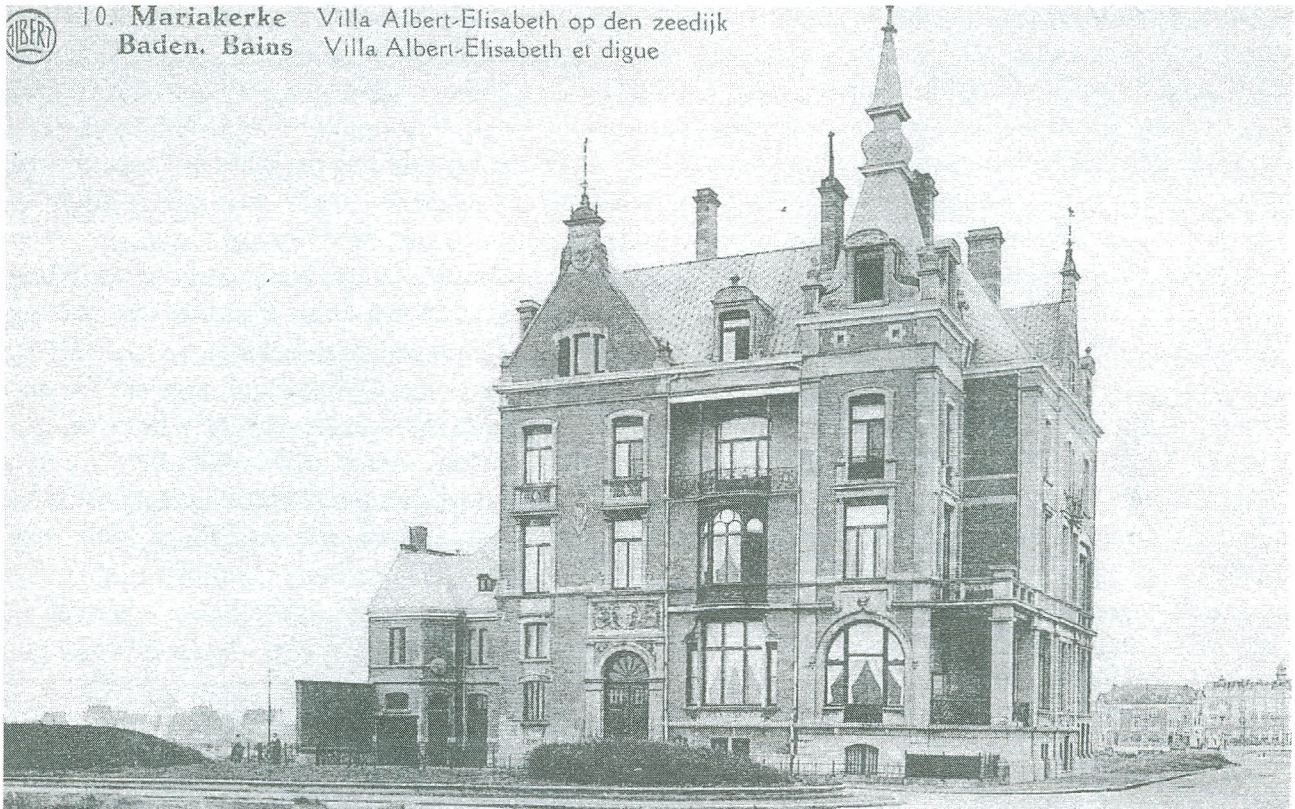
In de stad Antwerpen (be)staat tot heden het zgn. “**Osterriethhuis**”, een achttiende-eeuwse patriciërswoning uit 1745 en in rococostijl, dat in 1874 één der eigendommen werd van koopman Jacques-Ernest Osterrieth (1826-1893). Aan het begin van de “Meir” gelegen, de welbekende en immer drukke winkelhoofdstraat van genoemde Metropool, was het op het einde van de 19de eeuw een gegeerd trefpunt voor wetenschappers, muzikanten en kunstenaars. Bedreigd met afbraak in 1937, gelukte Burgemeester Camille Huysmans erin om die parel te doen klasseren als historisch erfgoed. Na de oorlog werd het eigendom van de “Bank van Parijs en de Nederlanden” – het latere “Artesia” dat nog later overging in wat wij nu kennen als de “Dexia Bank”. En, gelukkig maar, dit gebouw tenminste was gered voor de toekomst! Helaas, heel anders en tragisch-lichtzinnig voor ons Erfgoed - want er bestonden toenmaals nog geen echt adequate beschermingsmechanismen- en instanties alsook men zag er van hogerhand niet voldoende het belang van in en er was hiervoor geen voldoende geld beschikbaar- verging het de bijna gelijknamige, ruime en rijkelijke woning-aan-zee van dezelfde familie ...

10. Mariakerke Villa Albert-Elisabeth op den zeedijk
Baden. Bains Villa Albert-Elisabeth et digue

* De villa (23)

Tot 1905 verbleef het door ons beiden “bestudeerd” prinsenpaar in badplaatsen als Blankenberge, De Haan, De Panne, Oostende en Westende. De juiste data kennen wij niet want de ene bron spreekt de andere danig tegen en er is al te veel klakkeloze klets hieraan gespenseerd. Het is heden niet meer accuraat te controleren op *waarachtigheid* .. Wel juist is, dat “men” resideerde in *gehuurde* villa's.

In 1905 kwam het prinsenpaar en hun gevolg in de zogenaamde “Villa Osterrieth” in Mariakerke terecht. Dit gebouw – genoemd naar haar reeds vermelde eigenaars, de zeer bemiddelde Antwerpse familie Osterrieth – werd vermoedelijk ergens ‘ einde de 19de eeuw’ (dat is zeer vaag) gebouwd (maar ... tot op heden en bij ons weten kent niemand precies, noch het bouwjaar, noch de omstandigheden die hen hiertoe brachten, het financiële aspect, de architect en de aannemersfirma, de gebruikte materialen, noch het interieur en het comfort, e.d.m.). Het bevond zich aan het einde van de zeedijk (van die tijd, toen heel spaarzaam bebouwd met villa's) van Oostende, hoek Zeedijk en Northlaan, daar waar nu de niet-imposante residentie-“blok” ‘*Albert- Elisabeth*’ staat te “staan”. Een paar ‘klassen’ minder, op alle gebied – als ik me zo mag uitdrukken - dan het fraaie, half zo grote en een fel minder hoog bouwwerk - karaktervol, elegant, luxueus – dat door voornoemde familie als vakantieverblijf aan rijke mensen verhuurd werd. Weinig gekend is het feit dat het gebouw veel later geromanceerd voorkomt in de roman *Het wrede spel*, indertijd geschreven door Gaston Duribreux (Mariakerkenaar, hotelier om den brode en letterkundige uit schrijfdrift) (24). Het brutaal, geforceerd bouwen van de Atlantikwall tijdens de Tweede Wereldoorlog zal wel geen deugd gedaan hebben aan haar kansen tot herstel en bewaring. Ja, heeft dat in de ogen van de toenmalige eigenaars verouderde, kostelijke bouwwerk dat weliswaar klasse had (maar wellicht met gering comfort?) nog kunnen concurreren t.o.v. een aantrekkelijk aanbod van een ferme smak geld, in ruil dan voor een grote winstgevende nieuwbouw van een super-“hoekblok”, fraai gelegen op de Zeedijk van Mariakerke en een breeduit gestrekte Northlaan? Rond 1960 is het gesloopt en, zoals gezegd, vervangen door één van de vele naoorlogse, banale en voor het merendeel stijlloze appartementsblokken. Opvallend is alleen de lichtblauwe kleur van de gevel-van-nu. Verder is er volgens ons niets frappants, bitter weinig karakteristieks te vermelden. “Monumentenzorg”, toen

nog niet bestaande noch bedrijvig noch nodig geacht, had wellicht - volgens ons - ook hier een terecht zinvol initiatief tot klassering kunnen voorstellen en, in zoverre nodig, afdwingen? Evenzeer bijvoorbeeld de “Koninklijke Schouwburg” en de “Trinkhall” (wel bouwvallig en ontdaan van nut) in het Leopoldpark wellen op in onze gedachtengang. Het kon, het mocht toenmaals niet zijn. Het kwaad is geschied. Zeer jammer. Over de woning “Villa Osterrieth”, in de kranten- van- vroeger soms vermeld als “Villa Austeritz” (door verwarring met ‘Austerlitz’?), zie in ons verdienstelijk, eigentijds, stedelijk informatieblad “De grote klok”; jrg. 5, nr. 10, oktober 1997, p. 18-19.. Zie ook in de twee, zeer recente fotoboeken “Zo was Mariakerke” (delen 1 en 2), samengesteld door Marc Casier. Conservator Norbert Hostyn van zijn kant wees ons erop dat er in Middelkerke ook een “Villa Osterrieth” (gevel geklasseerd!) was. Maar meer is ons daar niet over bekend.

Terugkomend op ons eigenlijk studieonderwerp, een feit blijft, dat - veel vroeger - het prinselijk paar er, tussen 1905 en 1910 inbegrepen, gaarne en menigmaal aldaar in Mariakerke verbleven heeft. Ver van het gewoel, tuk op het jodium en de zorgeloos, ontspannen makende sfeer die de zee te bieden heeft aan eenieder die haar geneugten weet te appreciëren. En tegelijk, dikwijls met tegenzin, er tegenop zagen dat zij beiden per slot van rekening hooggeboren, publieke maar door het Lot evenzeer fel bevoorrechte personages waren. “Publieke”, met geringe privacy, - het zat hen menigmaal danig dwars en hoog. Måàr anderzijds ... “ils ont de grandes compensations qui comptent et qui font largement le poids”! Aldus het gedacht van heel wat knorriges maar levenservaren “straatfilosofen” die van alle soorten en tijden zijn. In feite zijn beide standpunten, constateren wij, op zichzelf en theoretisch dan, juist te noemen maar in de praktijk onverzoenlijk en een permanente bron voor gevoelens van wrevel en onbehagen ...

4. MAAR WIE WAS DIE “CLAN” OSTERRIETH” ? EEN WOORDJE UITLEG

Deze vooraanstaande familie uit Antwerpen, met de voor ons vreemd aandoende naam, zijn afstammelingen van Jean Michel Osterrieth (Straatsburg, 1693-1757). In het begin van de 19de eeuw geschiedde hun emigratie naar Frankfurt am Main. Een stamboom is vervat in wat Hervé Douxchamps vermeldt over *Les quarante familles belges les plus anciennes subsistantes*, afgedrukt in het tijdschrift “Le Parchemin”, n° 320, maart-april 1999, p. 116-122. De geschiedenis van voormelde familie werd beschreven in het tijdschrift “De Schakel” (welbekend in het Antwerpse); 1954, p. 155-159. Wij handelen wat meer in detail over hen die hier in dit exposé relevant zijn en mogelijks een rol speelden.

Ernest Osterrieth (1826-1893) vestigde zich in 1850 te Antwerpen. Driemaal gehuwd, vooral voordelig op handelsgebied (!). Uiteindelijk stichtte hij zijn eigen firma “*E. Osterrieth & Cie*” en, vanaf 1880, werkte hij samen, zowel met zijn zoon **Alfred** (1853-1923) als met zijn neven **Herman** en **Alexander** die hij liet overkomen uit Frankfurt. Eerstgenoemde, Alfred, werd vooral rijk door handel in leder en in wol. Zoals vele groothandelaars van zijn tijd, bezat hij zijn eigen schepen (twee in aantal, in 1880). Ernest stierf in 1893. Herman en Ernests zoon Alfred dreven verder handel; de firma noemde nu “*Osterrieth & Cie*”.

Ernests derde echtgenote liet zelf van zich horen. Zij droeg de naam **Léonie Osterrieth-Mols** (25) en zij was de nicht van generaal Brialmont. Zij deed zich kennen en opmerken als voorzitter van het Belgische Rode Kruis en, vooral, zij financierde grotendeels de Zuidpoolexpeditie van de “*Belgica*”, onder leiding van de Gerlache (26).

Tijdens mijn eerste opzoekingen, al jaren geleden, heb ik (E.S.) in een krant van die tijd, in mei 1911 in de “Carillon”, slechts eenmaal de naam aangetroffen van een Osterrieth, met minieme uitleg erbij: “(...) Wij vernemen, dat dhr. **Robert Osterrieth**, voorzitter van de “Royal Yacht Club” in Antwerpen, tot “Ridder in de Leopoldsorde” komt benoemd te worden. Deze onderscheiding zal in Oostende, alwaar dhr. Robert Osterrieth een algemene sympathie geniet, met de grootste

tevredenheid begroet worden” (27). Wie was Robert[-Alfred] Osterrieth (1869-1947)? In 1911 kwam hij in de bloei van zijn leven, 42 jaar oud en met nog 36 jaar vóór de boeg, en in zijn carrière als “négociant”. Hoe werden - eerst **Léonie** (1843-1918), later haar oudste zoon **Robert** en anderen van haar kinderen – eigenaar(s) van diverse, aanzienlijke bezittingen, o.m. “Villa Osterrieth” in Mariakerke-Oostende? Het valt, overigens, buiten het bestek van dit artikel, al benieuwt het ons ... Robert, samen met Paul en Alexander, deden verder zaken in de handel van wol, rubber en andere koloniale produkten bij de firma “*Osterrieth & Cie*” die, toevallig ook in 1911, zakelijk gesplitst was. Het andere deel van voornoemde firma kwam onder het beheer van Max Osterrieth (1872-1971); hij was consul-generaal van Paraguay en aan zijn handel in leder en tabak gaf hij de benaming van “*Firma Max Osterrieth & Cie*” mee. Tot vóór enkele jaren, merkt Prof. Greta Devos op, zijn er nog familieleden van de Osterrieths bedrijvig in de handels- en maritieme middens “de la place” (= wij veronderstellen: Antwerpen).

De familie Osterrieth dook ook op in verband met het Koninklijk Werk “Ibis”: zij was schenker van giften en ook aandeelhouder; twee jachten, de “Flandria” en de “Nevermind”, behoorden aan de familie (en waren dus geen “Ibis”-eigendom maar werden onderhouden door de “Ibis” vóór 1914-1918) en mochten door de “Ibis”-leerlingen gebruikt worden (28) Hun graf bevindt zich op het kerkhof “Schoonselhof” te Antwerpen (www.schoonselhof.be).

Om nog even “*Villa Osterrieth*” ter sprake te brengen: ze was, leiden wij af, één der allereersten op de dijk van Mariakerke-Oostende. Leest maar “Le Carillon” van midden-maart 1908: “(...) Onze prinselijke gasten zullen een grote wijziging in de buurt van de “*Villa Osterrieth*”, alwaar zij tijdens hun laatste verblijven gelogeed hebben, constateren. Inderdaad, vele en prachtige villa’s zijn als bij wonder opgericht op de zeedijk en, heel nabij voornoemde villa, zal men een groot hotel bouwen; aan de fundamente is men begonnen” (29). Was het o.m. om de nodige afstand te bewaren ten aanzien van Koning Leopold II, een eerder onprettig personage met wie hij het niet te best kon vinden, alsmede om niet geconfronteerd te worden met Barones de Vaughan, zijn maîtresse (30), dat het Prinsenpaar niet in het “Koninklijk Chalet” verbleef? Een koud, verouderd, onpraktisch bouwsel dat tal van gebreken had en alwaar trouwens geen comfort, geen gezelligheid was (zie ons verder betoog). Afstand houden en hun onafhankelijkheid bewaren alsook een eigen huis huren dat veel meer afgelegen lag, wél bewoonbaar was, wél modern, wél gerieflijk, wél kindvriendelijk, wél privacy-geschikt, - wij zullen er niet ver naast zijn, nemen wij aan.

D E E L 2 : 1 9 1 0 - 1 9 1 4

1 9 1 0 - M I D D E N 1 9 1 1

+++++

1. BROODNODIG RENOVEREN VAN HET VERVALLEN CHALET:

* Vooraf in vogelvlucht even situeren

Het **Chalet**, een groot bouwsel uit ca. midden 1870 met haar wat heterogeen stijlenkarakter en dat in twee delen - soms 2, soms 3 verdiepingen hoog en voorzien van enkele torentjes, en met een laag gelegen tussen- en verbindingsstuk met veel glas, als een soort hoog “podium” op een steile helling in donkerrode baksteen was neergezet - prijkte bovenop de Zeedijk. Een soort toenmaals gewild elitair verhoogemplacement waar echter mettertijd zowel Leopold II als Albert I niet **gelukkig mee waren**. Geflankeerd ten westen en ten oosten door resp. de Parijsstraat en de Koninginnelaan. én met aan de zuidkant een niet onaantrekkelijk afgesloten privé-miniparkje en wat groenruimte dat nu nog aan de pas later zo genoemde Astridlaan gelegen is en heden als het

“*Koningspark*” gekend is. Het *Chalet* overleefde Wereldoorlog II en de Atlantikwall niet, verviel tot puin en werd in het najaar van 1953 afgebroken. Met de bouw van een kleinere maar moderne *Villa* (30a) hoopte men terug “Koninklijke Residentie” te worden. IJdele verwachting! ... Gemis aan *privacy* - en het gevoel hiervan – verjoegen als het ware na enkele jaren definitief de al bij voorbaat onwillige **Koninklijke Familie** (en die er zelf niet in geloofde) uit Oostende ....

Het zogenaamde **Oud Koninklijk Paleis**, een ouwelijk groot en statig herenhuis, twee à drie hoog - en uit 1770-1780, schat men – is gelegen in volle centrum (Langestraat nr. 69) van en in het oudste stadsgedeelte van Oostende. Het gebouw heeft meer dan twee eeuwen enkele machthebbers en vrij omvattende gebeurtenissen, diverse instanties en vele personages gekend en wonderwel overleefd. Wij treden welbewust niet in details. Eén - belangrijke! – beslissing maar halen wij hier aan, met name “(...) : in april 1922 deelde Koning Albert I aan de regering mee, dat hij wenste af te zien van het verder gebruik en dat hij het definitief ter beschikking stelde van de regering (...)”. Niet zo lang geleden, rond 1980 en erna, nog gekend onder de benaming “*Huize Louise Marie*” (30b), vond het rond het jaar 2000 zijn voorlopige (?) en o.i. gelukkig te noemen eindbestemming als museum. Opnieuw gerenoveerd en goed onderhouden, fungeert het heden ten dage (hoewel het al lang ontdaan is van zijn dependances) immers als “*Oostends historisch museum*” dat te bezoeken is voor en door een ruim nationaal en internationaal publiek. Ingrijpende interne herschikkingen van de collecties zijn voor het najaar van 2001 gepland en worden geleidelijk uitgevoerd..

*Koning Leopold II,
 .....

Zo bleek na zijn dood en bij nadere inspectie van de gebouwen, had, onvoorzichtig en onvoorzienend, beide gebouwen **à te lange tijd gelaten voor wat ze waren**. De bejaarde Vorst koesterde *wel voornemens* met steeds uitgestelde plannen – *nooit gerealiseerd echter!* - voor een totale en zeer dure luxueuze nieuwbouw, dat wel, van het *Chalet*, - zonder ondertussen allerlei noodzakelijke onderhoud- en comfortwerken aan voornoemde beide gebouwen (onderwijl in erbarmelijke staat verkommerd) te hebben laten verrichten ... En **dàt wreekte zich!** Heel kort vóór zijn onverwacht ziek worden, begin december, en vrij haastig overlijden, 17 december 1909, door een embolie had onze tweede Monarch nog het meubilair van het *Chalet* doen opladen en overbrengen naar Brussel. Zijn precieze beweegredenen kunnen, zo nemen wij aan, nu niet meer achterhaald worden. Volgens de “*Carillon*” van 8-9 januari 1910, d.i. bijna drie weken na Alberts troonbestijging, was het Koningspaar met hun kinderen van plan te Oostende te verblijven, niet alleen in het volle seizoen van de zomer maar reeds vanaf het begin van de lente 1910. Maar daartoe diende het *Chälet* eerst haar meubels terug te krijgen en het gebouw opgeknapt te worden (31) ! Het bleek, dat de camions opgeladen met meubelen niet eens geledigd waren te Laken, zodat alles volledig naar Oostende kon terugkeren. En, volgens de instructies van de nieuwe Koning, ze terug op hun vorige, dezelfde plaats konden neergezet worden. Enkel de slaapkamer van de overledene niet; Leopold II maakte gebruik van een zgn. “*lit anglais*” - zeer simpel, met een platte en zeer harde matras – en dat bed zal vervangen worden. “*Le lit de Léopold II – un lit anglais très simple, à matelas plat et fort dur - sera remplacé*” (32).

* Op 8 maart 1910 kwamen een paar, niet bij name genoemde hoge ambtenaren op inspectie in het *Chalet*gebouw om de omvang van de te doene werken te schatten. Hun conclusies:

(1) vernieuwing van een deel van het dak	10.000 fr.
(2) verfbeurten aan de buitenkant + herstel van de buitengevels	12.000 fr.
(3) verfbeurten aan de binenkant	11.000 fr.
(4) restauratie van de grote eetzaal	9.000 fr.
(5) behangsels	2.500 fr.
(6) reparaties aan de deuren, ramen, planken, vloeren, terrassen, bordes, in-	4.500 fr.

gangshekkens, etc.
(7) onvoorziene kosten

2.000 fr.

hetzij in totaal: 51.000 fr. werken

Niet inbegrepen is de voltooiing van de koepel van het gebouwtje, op de hoek van de Dijk en de Parijsstraat

“(…) Het Chalet verkeert in een buitengewone staat van verval (in vetjes onderlijnd door E.S.) en er zal niet weinig geld moeten uitgegeven worden ten einde het volledig te herstellen. Aan de werken zal onmiddellijk begonnen worden (...)” (33). Men was voornemens zowel elektrische verlichting als lopend water in het gehele gebouw aan te brengen (34). Gelet op de grote omvang van de herstellingen besloot de Vorst opnieuw zijn intrek te nemen in de “Villa Osterrieth” die [reeds] opgegeven was (35). Aanvankelijk hoopte men klaar te komen, al was het enkel met het meest dringende, op 1 mei 1910. Maar zelfs dat bleek ondoenbaar! (36).

De ambtenaren van de Civiele Lijst en sommige Oostendenaars – getuige een lezersbrief (37) – drongen aan op omheining – en volgens de lezer door beplanting met struiken – van de omliggende braakgronden die het zicht ontsierden (38). Leopold II had met deze terreinen plannen, welke weet ik niet (vergroting van zijn park? Vrijwaring van het zicht binnenin het Chalet), maar tot uitvoering is het nooit gekomen. Het was een Oostendse aannemer, de heer Duforest, die, voor de prijs van 25.000 fr., de omvangrijke schilderwerken uitvoerde (39), langs de buitenkant beëindigd einde april 1910 (40). Terwijl een Brusselse “décorateur”, met de hulp van zes werklieden, de grote eetzaal weer in de vroegere staat bracht (41).

De komst van de Koning en de Koningin was reeds verschillende malen gemeld, doch telkens werd het een maat voor niets. Ongeduld kenmerkte de kranten wat dit getalm betrof. Toen het Vorstenpaar, terug van een officieel bezoek aan Berlijn, incognito (41a) op vrijdag 3 juni 1910 hun kinderen “afzette” in “Villa Osterrieth”, sloeg de “Carillon” een juichtoon aan. Voor het eerst sinds de troonsbestijging kreeg een Belgische stad buiten Brussel koninklijk bezoek! (42). Vier dagen later, op dinsdag 7 juni, keerde het Koningspaar opnieuw naar Oostende terug; de jonge prinsen wachtten hen op. En, zoals elke keer dat zij in het treinstation arriveerden, werden zij per auto naar hun verblijf gereden. Ter herinnering: in 1910 was dat nog “Villa Osterrieth” te Mariakerke-Oostende. Einde van de week, zaterdag 11 juni, “wipte” de Koning dezelfde dag over en weer naar Brussel (43). Een onflatteuze momentopname van de Koning staat op een postkaart van 18 juni 1910. Als jij je al eens bij uitzondering ongedwongen “laat gaan”, dan ...:

[Poststempel:] 18 juni 1910.

Ik keer zopas terug uit Mariakerke met Z.M. Albert te bezoeken. Ik trof hem aan op de Dijk, met zijn achterste [sic] op de rugleuning van een bank en met zijn voeten tegen de afsluiting (les barres) van de Zeedijk, zodat hij heel zijn achterwerk draaide naar het publiek.

Wat moeten de vreemdelingen daar van denken om onze Monarch in dergelijke pose te zien ? ...

(get.) Cuypers (44)

Een andere, heel wat minder “platte” en mildere getuigenis voor het grote publiek bracht het krantje “La Saison d’Ostende” op zondag 12 juni 1910, ditmaal handelend over: “*Le bain du Roi*”.

“(…) Onze Koning, wanneer hij in Oostende verblijft, gaat geregeld baden in zee..Hij was zinnens om een duik te nemen op donderdagmorgen en de hoofden van dienst hielden zich met het oog hierop ter beschikking De Vorst echter zag er toen van af om zijn bad te nemen, gelet op de woelige zee. De volgende dag, vrijdag om ... 7 uur in de morgen en nog vóórdat het personeel op post was, stapte de Vorst die geheel alleen was een gewone cabine zonder trekdier binnen, deed er zijn badkostuum aan en ging te water. Het was pas toen hij terug uit het nat stapte dat de bedienden merkten wat er gaande was. Hij bedankte overigens en op een zeer vriendelijke manier voor hun diensten. Dat was het dan hoe de Koning dat jaar zijn eerste bad nam. En dat ook het eerste zeebad van 1910 was dat er te Mariakerke plaats vond (…)”

Een derde flashmoment (niet meer exact tot op de dag te dateren) betrof Leopold, toen 9 jaar oud.(44a):

“**Begin citaat. Een prinselijk machinist.** In de “Vlaamsche Gazet” lezen wij wat volgt. “Men weet dat Koning Albert veel aanleg heeft voor de mechanische wetenschappen , ja een echt “ingenieur” is. Te oordeelen naar hetgeen wij vernemen zal de oudste zoon des Konings prins Leopold niet voor zijn vader op dit gebied moeten onderdoen.

Inderdaad dezer dagen verscheen de prins vergezeld door zijn onderwyzer in het depot der locomotieven van Oostende om er een machine van het laatste model te bezichtigen. Het was de locomotief waarmede de machinist Van der Seypen en de stoker Thoen zoo pas uit Brussel waren aangekomen.

De kleine prins deed zich de werking van het krachtige monster in al zijn bijzonderheden uitleggen en de aanwezige personen konden hunne verwonderingen niet bedwingen, den prins met zooveel kennis van zaken over alles te hooren praten.

Het was een oprecht plezier hem met een handvol katoen overal te zien rondloopen, en af te kuischen wat vuil was. Toen hij de locomotief verliet zag de kleine prins even zwart als de stoker zelf.

Aan den stoker en den machinist schonk de kleine prins een herinneringsmedaille van Leopold I en beloofde later nog eens weer te keeren.

Men weet dat Koning Albert toen hij nog een kind was, ook van niet anders droomde dan van locomotieven en spoorwegen. **Einde citaat”** (Uit: ‘*Nieuwe Tilburgsche Courant*’; 24-06-1910).

* * *

Intussen werd er verder gewerkt aan het “Chalet”. Stadsgenoten, de heren Brys en Zoon, kregen de opdracht de vloeren van de terrassen en de binnenkoeren van het “Chalet” te herplaveien, voor de som van ongeveer 9.000 frank. Het dak in zink, in lamentebele staat, werd vernieuwd. De enorme herstelwerkzaamheden hadden hun zichtbaar effect. Leest het commentaar. “Het Chalet” biedt een aanblik die wij van haar voorheen niet kenden; het is nu veel aantrekkelijker dan het voorgaande uitzicht” (45). Hoe meer verbeteringen en herstellingen aangebracht werden, des te duidelijker bleek dat er nog voor verschillende maanden werk aan was ... “Er is dus evenmin sprake van om vreemde vorsten te ontvangen”, besluit de “Carillon”; blijkbaar was er eerder al over gerept? (46).

Als elke persoonlijkheid die naam waard en waardig, wenste Koning Albert I zijn eigen stempel te drukken op de gebeurtenissen. Pas tijdens de “Groote Oorlog 1914-1918” bleek ten volle, dat die Koning uit het goede hout gesneden was! Prof. Willequet van de Université Libre de Bruxelles (U.L.B.) kwam in zijn biografie over Albert I tot de slotsom: “Een uitzonderlijk man? Zeggen wij beter: een zeldzaam man” (47). De “Carillon” wist te melden, dat “ (...) Koning Albert definitief verzaakt had aan de aankoop [sic] van de “Alberta”. Het jacht zal dus binnenkort onze haven (Oostende) verlaten (...)” (48). Albert I had waarschijnlijk veel minder of geringe behoefte aan dergelijke *fastes et grandeur* op zee en van hem is bij mijn weten beslist geen persoonlijk jacht

gekend. Bovendien bracht het erop na houden van een dergelijk gigantisch jacht ontzaglijke kosten met zich mee en Leopolds persoonlijk wingewest Congo, vanwaar het geld kwam, was Belgisch staatseigendom geworden in 1908! Op 1 augustus 1910, toen de huurovereenkomst met de Engelse rederij "Little and Johnson" ten einde kwam, verliet het door wijlen Koning Leopold zo gekoesterde witte, fijn ranke schip "Alberta" voorgoed Oostende, alwaar het sedert 1897, lange jaren na elkaar, een goed gekende en welkome verschijning was én mede vorstelijk allure gaf, kleur bracht in de haven en aan "La Reine des Plages"! De derde reden, en m.i. de doorslaggevendste, was dat Albert zijn hart verloren had, daadwerkelijk sinds 1905, aan het bergbeklimmen, voornamelijk in de Alpen (49). Daar pas, vooral dààr kwam hij open, stralend, bevrijd over. "Daar kon hij omgaan met eenvoudige lieden, die zijn *incognito* eerbiedigden" (50).

Maar terug naar dat "Chalet", in België aan het Noordzeestrand. Een woonst die de nieuwe Koning pas wenste te betrekken op voorwaarde dat er naar zijn gedacht voldoende en passend comfort in aangebracht werd. Een ernstig mankement was het ontbreken van centrale verwarming! Een verzuchting uit die tijd: "tijdens de winter is het erg koud in het Chalet. Niet alleen "trekken" de schouwen niet, maar de vochtigheid is er niet om uit te houden. Centrale verwarming zal de algemene staat van de koninklijke appartementen veel verbeteren" (51). Tussen haakjes. net als de "Grands Hôtels" op de Zeedijk werd het Chalet na de zomerperiode in "wintertenuue" gestoken. Planken schuttingen werden vóór de vensters aangebracht tegen om verwerking door opstuiwend zand, koude, regen, sneeuw en wind tegen te gaan. Op postkaarten uit die tijd is dat duidelijk merkbaar. Eens het Chalet gesloten was, hield Leopold II bij gelegenheid dan verblijf in het Oud Koninklijk Paleis, dat eveneens zijn eigendom was en het is daar waar heden ten dage ons "Oostends Historisch Museum", begin 2000, in de Langestraat een prestigieus, voor beide partijen gelukkig te noemen onderkomen heeft gevonden. Wij zijn wat afgedwaald van de chauffage waarover verder sprake is in hetzelfde artikel. "(...) Wij kunnen bevestigen, dat de bevoegde diensten van openbare werken een project in studie hebben om in het Koninklijk Chalet in haar totaliteit centrale verwarming aan te leggen". De werken dienen toegekend te worden tegen het eind van de maand augustus, opdat de installatie zou gereed zijn nog vóór het "slechte seizoen" (52). En wat gemaklijks, als toemaatje dan. Er stond namelijk nog een klein, houten "Chaletje" (een ... WC) rechtover het zeer deftige Koninklijk Chalet, kant Zeedijk. Ter gelegenheid van het "opbergen" van de badcabines tijdens de wintermaanden, vroeg de "Carillon" om volgend jaar voor haar een andere plaats te kiezen! ... (53).

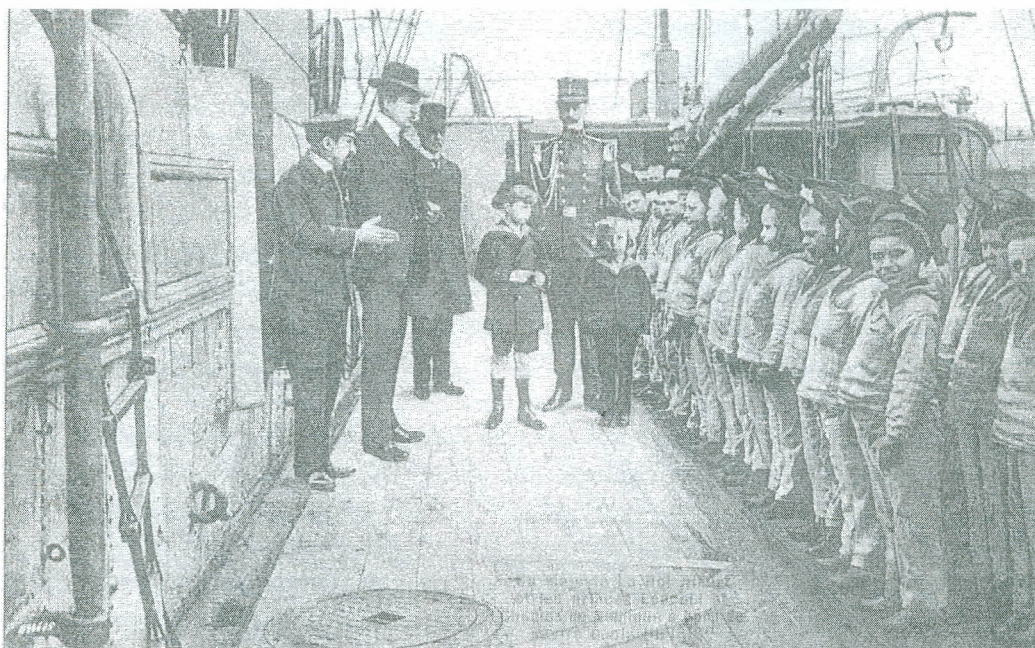
Zo ving oktober 1910 aan. Doch neemt vooraf kennis van wat een andere Oostendse krant, "L'Echo d'Ostende", d.d. 9/10/1910 - ergens (onbepaald) - opgevangen had. "(...) Maar, en dit spijt ons oprecht, Oostende kent niet goed Prins [sic] Albert. Behalve enkele zeldzame en korte verblijven die hij hier deed, kregen wij hem hier niet meer op bezoek. Wat ons heel natuurlijk de wens, of liever de hoop, ontlokt dat, getrouwd zijnde met de charmantste prinses van de wereld, het voornemen dat men heeft toegedicht ([namelijk] een Koninklijk Chalet te bouwen ten oosten, aan de andere zijde van de vuurtoren, te midden van de pittoreske duinen die ons nog resten) eens zal uitkomen. Een wens die wij hopen niet te ver af te zijn (...)"

Hoe was in werkelijkheid, begin oktober, de stand van zaken in het Chalet op de Zeedijk, middenin de stad? Wij kijken hiertoe nog eens de verbazend welingelichte krant "Le Carillon" in. "Het Koninklijk Chalet is bijna geheel gemoderniseerd, ten minste aan de binnenkant, en binnen enkele weken zal het volkomen in staat zijn om zijn gasten te ontvangen". Men was nog volop bedrijvig: momenteel het sanitair, de badkamers en men legde de laatste hand aan de elektrische installaties. De appartementen van de Koning en de Koningin waren nagenoeg gereed: zeer eenvoudige maar uiterst aangename en heldere ruimten. De grote eetzaal, gelegen in het centraal paviljoen, was prachtig. Binnen enkele dagen, zo was men van plan, zal men een aanvang nemen met het plaatsen van een tiental brandblusapparaten in de binnenruimten van het Chalet: vier in elk van de buitenste paviljoenen en één in het middelste paviljoen. Behalve deze "posten" die deel uitmaken van een

zeer geperfectioneerd systeem, zal men een dozijn brandkranen plaatsen in de omtrek van het Chalet. “Men ziet”, besloot de “Carillon”, dat de strikste maatregelen getroffen zijn om aan het gevaar van brand het hoofd te bieden” (54).

Dagblad “La Meuse” wist op een ander vlak nog meer. Niet alleen dat de Koning zijn voornemen opgaf om tijdens de winter in Oostende vakantie te komen nemen. Maar ook dat de Koningin zich geheel in het bijzonder bezig hield met de inrichting van de appartementen. Voorts dat de installaties van chauffage met stoom en de elektrische verlichting bijna voltooid waren; alles zal afgewerkt zijn tegen het einde van het jaar. “La Meuse” besloot met het aanhalen van om wie dit alles geschiedde: “in elk geval, men rekent erop dat de Koninklijke Familie volgende zomer in het Chalet haar intrek zal nemen” (55). Sommige beweringen, al te voortvarend gelanceerd door “La Meuse”, dienden kort daarop herroepen te worden. In het “Chalet” is men nog niet begonnen [!] met de installatie van centrale verwarming ... Met aanwenden van warm water in de drie paviljoenen en bij middel van stoom in lage druk in de bijgebouwen, de galerijen, enz. Men vertelt ons, dat de werken een aanvang zullen nemen binnen veertien dagen; met beëindiging, hoopte men, op twee maanden tijd (56). Bemerkt, bij uitrekenen, zo rond midden februari; en daadwerkelijk is men er pas mee begonnen omstreeks midden januari 1911... De Koning - en wij maken ons sterk dat het zo geweest is - zal van dat alles stap voor stap op de hoogte gehouden zijn en, wanneer nodig, heeft hij zijn mening en wensen te kennen gegeven.

1910, het eerste regeerjaar, vergeleed in de “geschiedenis”; een fonkelnieuw nieuw jaar, 1911, stak de kop op. Op woensdag 11 januari, om 10u30’ ’s morgens, arriveerde de Koning in station Oostende-Kaai. Te voet gingen hij alsook generaal Jungbluth en Commandant Buttin (ordonnansofficier) die hem vergezelden via de Visserskaai – alwaar zij vrij langdurig halt hielden vóór de Vismijn - en de Zeedijk, naar het Chalet om de werken (zowel bewoonbaar maken als verfraaiing) aldaar na te kijken wat het doel van hun bezoek was. De Vorst en zijn gevolg namen het middagmaal in het zaaltje gelegen aan de oostvleugel van het Chalet, langs de kant van de Parijsstraat (57). Wat ‘s Konings bevindingen en orders waren, is niet geweten; enkel dat hij in de nanoen langdurig overleg gepleegd heeft met Commandant Bultinck, secretaris van het Werk “Ibis” en, volgens Robert Coelus, (ook) Commandant van de Zeevaartschool te Oostende (58). Zoals reeds aangehaald,; pas op maandagochtend 16 januari 1911, niet eerder, begonnen de werklieden van de firma Otto uit Brussel met de werken voor de chauffage. Voorziene einddatum van de [of alle?, het

valt niet meer op te maken] werken: “vóór 1 april, aangezien de Koninklijke Familie besloten heeft rond 10 april naar Oostende te komen logeren (59), de periode rond Pasen. Toen het erop aankwam, is daar, ook toen, nog niets van in huis gekomen. Wellicht was, ook dan, het Chalet nog niet voldoende bewoonbaar? Wij bladeren enerzijds in wat “L’Echo d’Ostende” aantrof in wat de “*Chronique des Travaux publics*” openbaar maakte aan bijzonderheden ter inzage voor het *grote publiek*. Wij citeren, gelet op het aanschouwelijke element, schier in extenso dat wat nu volgt.

. “(...) Geweten is dat, sedert een jaar, men actief werkzaam is om het koninklijk chalet van Oostende – alwaar de lokalen gedurende de laatste jaren buitengewoon verwaarloosd geweest zijn – opnieuw in bewoonbare staat te stellen. Vandaag is het bouwsel gedeeltelijk gerestaureerd. Maar er dient nog heel wat te gebeuren. Minister Helleputte heeft dan ook, tijdens zijn pas gebeurd bezoek, strikte en formele orders gegeven opdat de werken voortgang zouden vinden met alle vereiste bedrijvigheid. (...).

Sinds acht dagen is men bezig om er de verwarming met warm water, dat snel circuleert, alsook de luchtverversingsapparaten in al de lokalen te plaatsen. Dat werk zal bijna 70.000 F. kosten en men schat dat het werk zal beëindigd zijn tegen 15 maart. Anderzijds en sedert enkele dagen, installeert men in het park besproeiingskranen en, binnenin het chalet, een dozijn brandkranen.

Zeer belangrijke droogmakings- en verluchttingswerken zijn eveneens in uitvoering in het koninklijk chalet (.) Alwaar sommige appartementen (sic) sedert lange tijd en te wijten aan een buitengewone vochtigheid, veranderd waren in ware champignonkwekerijen.

Het was nodig om de zinken daken van het chalet geheel te vernieuwen en dat werk, beëindigd sedert twee maanden, heeft niet minder dan 25.000 F. gekost. Alleen al voor de schilderwerken, voor de behangwerken die nog niet volledig tot een einde gebracht zijn, zal men een uitgave bereiken van ongeveer 30.000 F.

In de grote eetzaal was het nodig om vele spiegels opnieuw te verzilveren of zelfs te vernieuwen, omdat de vochtigheid hen buiten gebruik had gesteld. Het chalet zal compleet elektrisch verlicht worden en de lamperen hebben in alle kamers van het gebouw vervangen reeds de antieke “becs papillons” vervangen (...)” (59a).

Anderzijds, haar tegenpool de “Carijong” gaf - zoals de mensen van toen gemeenzaam over deze insgelijks doorgaans goed geïnformeerde stadskrant spraken en fijn om weten voor onze verslaggeving, 100 jaar later! - een gedetailleerd, genuanceerd overzicht van de toestand waarin dit zorgenkind, na al die werken (en al die kosten!), thans verkeerde. “(...) Hoewel men het Chalet aanzienlijk verbeterd heeft, is het niettemin waar, dat er nog veel te doen valt om het in een perfecte staat te brengen. Maar niemand wordt geacht het onmogelijke te kunnen en, reeds nu, heeft men wonderen verricht. In die zin dat de meest dringende herstelwerkzaamheden verricht zijn, met een snelheid die felicitaties verdient”. Voornoemd krantenartikel resumeert, tot ons profijt, nog eens alle, tot dan verrichte werken. “(...) Vermelden wij, behalve het aanbrengen van elektriciteit, het aanleggen van centrale verwarming en het monteren van luchtverversing. Verder draineringswerken uitgevoerd door middel van het systeem “*Knappen*”, de laatste schilderbeurten, het leggen van linoleum, het aanbrengen van behangsel – al het papier en de kleuren zijn uitgezocht door de Koningin -, het plaatsen van sanitair, badkamers, enz., het aanbrengen van dubbelraamwerk aan de vensters die blootgesteld zijn aan de winden uit de zee, het leidingnet van het water, de kranen voor besproeiing of brandkranen, de verbindingen met de riolen van stad, enz., enz. (...)” (60). Wij hadden het er, enige tijd geleden [19-20 maart 1910] (61), over in welke erbarmelijke staat het Chalet verkeerde bij het overlijden van wijlen [sic] de Koning [Leopold II]. En wij herhalen dat, om het [Chalet] tot nut van de Koninklijke Familie bruikbaar te maken in voorwaarden van voldoende comfort, er ware wonderen dienden gerealiseerd te worden” (62). Voor zover onze kennis thans reikt, zijn *nergens foto's of litho's van enige interieurzichten van voornoemde constructie*, voor welke decennia dan ook - *en wellicht om privacy-redenen?* - *overgeleverd* geworden noch door ons *aangetroffen*. Tenware tóch ergens ... ??

De vraag welt spontaan op de lippen: had Leopold II zelf daar dan geen oog voor en last van, waarom – verduiveld - had hij het zover laten komen zodat zijn Chalet mettertijd totaal, pitoyabel gedemodeerd was, ja grondig in verval verkeerde? Maar juist is juist, het ware hem onrecht aandoen indien op deze plaats niet gewag gemaakt wordt, dat er wel voornemens en plannen voorhanden waren. Zonder in details te treden die te ver voeren: het Chalet en de glooiing zouden vervangen worden door nieuwe, zeer kostelijke bouwwerken, maar een planning-op-papier, van grootse visie en allure getuigend (zoals alle projecten op het einde van Leopolds leven) en die in diens nalatenschap terug te vinden is, is metterdaad nooit aangevat geworden!

2. ZIJ KOMEN... ZIJ KOMEN MISSCHIEN ???

Het was al maanden lang, dat de Oostendenaars en royalisten van allerlei slag en pluimage vol ongeduld het bezoek van de gehele Koninklijke Familie verwachtten, des te meer dat het Chalet, nu in veel betere doen, beschik- en bewoonbaar was gemaakt! Echo's waren terug te vinden in de kranten, tolken van de publieke opinie: 17 januari; 1-11-29 april; 9 mei 1911 ... "(...) En nu onze Vorsten zoveel buitenlands hoog en/of adellijk bezoek krijgen, kan men deze hoge omes, al ware het voor enkele uren, niet afleiden naar Oostende? Bijvoorbeeld de Franse President Armand Fallières (1906-1913)? (...)" (63)

Dit hunkeren, dat ongeduld verklaarde waarom "*le tout Ostende*" als één man en één vrouw recht veerde bij het minste *koninklijk* geritsel ...

"(...) 3 mei 1911: de Koning en de Koningin zijn in België teruggekeerd, 's namiddags om 3 uur, met de mailboot "Princesse Elisabeth" met als gezagsvoerder de heer Commandant M. Timmermans. Fantastisch veel volk op het staketsel alwaar het ongewapend garnizoen opeengepakt stond: de manschappen en de muziekkapel stonden aan de rechterzijde terwijl de officieren links opgesteld stonden. De volkstoeloop aan het zeestation diende niet onder te doen. Onder de notabelen bemerkten wij Kolonel Van den Eynde, Commandant Constant, de Cuyper [sic], Commandant Dubois, Commissaris Danneels, Inspecteur Godener [sic], Stationschef Van Nieuwenhuyzen, de Directeur van "*Wagons-Lits*" Simar, de Controleur van de douane Fontaine, de Directeur van het Zeewezen Borgers, Baron de Vrière, A. Stracké, A. Golder, Pastoor-Deken Camerlynck, de Directeur van het Zeewezen Moulin, enz. De mailboot gooide precies om 15 uur de aanmeertrossen uit; enkele minuten voordien was de [internationale trein] *Nord-Express* waaraan de koninklijke wagon [la berline royale] aangekoppeld was, het spoorwegstation binnengereden. De Vorsten die vergezeld waren door Generaal Jungbluth en Kolonel Thys, werden verwelkomd door de heren Borgers en Van Nieuwenhuyzen en nemen aanstonds plaats in hun "*berline*", waarop zij de heren Kolonel Van den Eynde, Deken Camerlynck en de Cuyper bij zich ontboden. Enkele momenten later zette de trein zich in beweging te midden van enthousiaste toejuichingen. Iedereen merkte met vreugde het stralend uitzicht van de Koningin, '*ravissante de grâce et de beauté*' (...)" (63a).

Het was nog maar een voorsmaakje van wat komen zou. De monarch, eerst nog alleen (maar - zoals het gebruik, het protocol het wilde en ook wel nuttig als een geleide voor de veiligheid - vergezeld van een ordonnansofficier), op verkenning, op inspectie. 22 mei 1911. Heel vroeg, om 07u30' in de morgen, arriveerden zij in het Station Oostende-Kaai. Te voet begaven zij zich naar het Koninklijk Chalet dat Albert I langdurig bezocht. Daarop werd het Chalet in Raversijde opgezocht; vanwaar hij terugkeerde, nog altijd te voet (!), naar voornoemd station ten einde om 11 uur huiswaarts, naar Brussel, op te stomen ... De krant verwoordde wat eenieder in Oostende dacht, hoopte en wenste. "Zijn bezoek, - schijnt dat te wijzen op een nakend bezoek van de Koninklijke Familie?" (64).

VERANTWOORDING QUA AANPAK EN UITEENZETTING:

Ons essay – geschreven, herschreven, nagelezen, bijgestuurd en vervolledigd in lengte van jaren - is gebaseerd op het doorploegen van toenmalige, qua royalty goed geïnformeerde, geschakeerde maar op dat gebied volstrekt kritiekloze *plaatselijke kranten*. Maar heeft bij nader inzien wél volgende, niet te veronachtzamen voordelen en troeven in zich. Het is *géén boekuitgave*. Iets wat beperkingen qua finances, geen al te uitvoerige weergave van excerpten en illustraties met zich meebrengt plus wanneer het een tijdschriftuitgave betreft dat het een verzekerde verspreiding bij een bij voorbaat geïnteresseerd publiek en aan een democratische prijs doet kennen. Iets wat bij een periodiek van het gehalte als “De Plate” wél het geval is. Een vlot levendig en leesbaar, bedoeld voor eenieder, essay laat veelvuldig en soms uitvoerig citeren mits bronnaanduiding toe, wat ontgensprekelijk het documentaire (doch gestoeld op streng objectief uitgezochte en weergegeven feiten) opfleurt. Hoewel wij kwistig directe citaten invoegden, citeren wij spaarzaam geen bronnen voor elk afzonderlijk feitje. Het stremt de vaart en het exposé blijft alzo puntig en gaaf boeien. Het doet eender wie (verder) lezen en naar méér verlangen. Het kan genieten van een ruime verspreiding bij een trouw, ziels- en onderwerpsverwant publiek. Ook het *tijdschrift* zelf doet er haar profijt mee en verhoogt mettertijd haar standing en het aantal lezers. Het thema *Royalty* doet het, meer dan ooit, hoewel deze elitefunctie en macht zelf in België en elders heden uitgehold zijn en verschrompeld tot een ceremoniële taak en betekenis ... En, heel belangrijk, het is *begrensd in tijd*: slechts 1910-midden 1914 dient intensief behandeld te worden, vóór en nà heel wat minder, - met het kunnen vermijden van een grote tijdspanse plus het *omslachtige* van wat uitgestrekte, grote opzoekingen nu eenmaal met zich meebrengen. Tenslotte, wij konden **enerzijds** genieten van de opmerkelijke weidsheid van bronnenmateriaal alsmede de opzoekvoordelen en –gemak (maar niet voor de ogen!) die de vorsers via het *project G.O.D.* (= **G**escande **O**ostendse **D**ocumenten), heden ten dage en waar ook zich bevindend, aangereikt worden. **Anderzijds**, het voor ons studiewerk zeer recent uitgevallen, in de praktijk veel te late overzicht in druk van het door hem onder één benaming samengebalde “*Archief van koning Albert I*” in samenstelling van ’s Konings archivaris, de heer Dr. hist. Gustaaf Janssens. Ons studiewerk was intussen al onomkeerbaar in de eindfase getreden ... Bovendien, dit bedoelde koninklijk archiefmateriaal bestaat bij nadere kennismaking uit disparate, qua inhoud elk uit omvangrijke *bestanden* van Albert I zelf én meer nog van zijn vrij talrijke naaste medewerkers. En wij konden, essentieel om dwingende, niet-te-ontkomen familiale redenen, ons daadwerkelijk niet vrijmaken om een nog diepgaander en om een niet te onderschatten tijdsopslopend alsmede kostelijk verblijf (dat toch, niet gegarandeerd!, voldoende vruchtenopleverend archiefresearch zou bijbrengen en opleveren ?!) aan te vatten,. Ginds, telkens ter plaatse en zeer beperkt in openingsuren, vergeet het niet, in dat stille doch gemoedelijk aandoende leeszaaltje dat in een dépendance van het Koninklijk Paleis zelf voorkomt, in hartje Brussel en door ruimtegebrek in gezelschap van voornoemde archivaris ...

G. Janssens: *Het “archief van koning Albert I”: neerslag van de activiteit van een koning in bewogen jaren*, in: Museum Dynasticum (tijdschrift); jrg. 22, 2010, nr. 2.

(1) *Albert: een koning, een tijdsbeeld*: tentoonstellingscatalogus (Brussel, 1975), p. 61-62. De “gids”, de “leidraad” bij: *Albert I: Koning in een nieuw België* (n.a.v. een expositie te Brussel in het BELvue Museum en Koninklijk Paleis, van 25 november 2009 tot 28 februari 2010) biedt een zeer beknopte maar actuele visie en introductie op ’s Konings leven en werk

(2) Zie globaal het zgn. *calendarium* – per jaar, per maand en gebeurlijk schier week na week gerangschikt en opgedist. Vooral een verhelderend, handzaam overzicht van daden en feiten alsook over de handel en wandel in zijn eigenheid (en al eens extravagantie!) van onze tweede, al bij al een ware mecenas voor deze kuststad. Samengesteld en uitgegeven in de reeks “Oostendse historische publicaties” (nr. 14) door Ivan Van Hyfte i.s.m. Claudia Vermaut o.d.t. “*In het spoor van de Koning: Leopold II in Oostende 1865-1909*”.

(3) Le Carillon; 18-19 december 1909, p. 2.

(4) L. de Lichtervelde: *Albert I*, in: *Revue générale*, 15 maart 1934, p. 264. Aangehaald door J. Willequet in zijn *Albert I, roi des Belges* (1979), p. 50 en 52.

(5) Dé burgemeester van het Oostende van de Belle Epoque-periode. In al haar glorie en pracht, welteverstaan voor de gegoeden, helaas niet voor de behoeftigen, - en deze beperking wordt wel eens over het hoofd gezien!

(6) Le Carillon; 18-19 december 1909, p. 3.

(7) Le Carillon; 28 december 1909, p. 2.

(8) L’Echo d’Ostende; 25-26 december 1909, p.1. Zie ook: A. Deseyne: *Elisabeth beeldhouwwerken* (Brugge, 1997), p. 10.

(9) Bedoeld wordt het sedert de vijftiger jaren in onbruik geraakte en afgebroken zgn spoorwegstation “*Oostende-Stad*”, thans Ernest Feysplein.

(10) Zie bv. het “Bulletin de la Chambre de Commerce de l’Arrondissement d’Ostende”; 1902, p.

- (11) Le Carillon; 18 augustus 1909, p. 2.
- (12) R. Coelus: *De Ibis-Story 1906-1981*: gedenkboek (Bredene, 1981), p. 10-11.
- (13) *Albert: een koning, een tijdsbeeld* (Brussel, 1975), p. 29
- (13a) L'Echo d'Ostende; 29 januari 1911..
- (13b) L'Echo d'Ostende ; 29 juni 1911 en La Saison d'Ostende; 2 juli 1911
- (13c) L'Echo d'Ostende; 28 december 1911..
- (13d) Le Carillon; 9, 18 en 20 augustus 1913 en De Duinengalm; 23 april 1920 (sic)..
- (14) *Leve Prinses Marie-José* [1], in: De Zeewacht; nr. 31, 4 augustus 1928, p. 1.
- (15) Marie-José: *Albert et Elisabeth de Belgique: mes parents* (Brussel, 1999²), p. 46.
- (16) Marie-José: *o.c.*, p. 52.
- (17) Ed. Moreaux: [*Rouwhulde Koning Albert I*], in: Gemeentebld der Stad Oostende; 1934, p. 585.
- (18) D. Deschacht: *Straatnamen van Oostende, van A tot Z* (Oostende, 1998), p. 105.
- (19) E Smislaert: *Hier schouw ik over zand en zee: het vorstelijk memoriaal van Leopold II in Oostende*, in: Open Monumentendag Oostende 2001, p. 19.
- (20) (Krant:) Het Nieuws van de Dag; 30 juni 1906. Aangehaald in: R. Coelus: *o.c.*, p. 5-6.
- (21) La Saison d'Ostende; 7 september 1899, p. 4.
- (22) J. Cleeremans: *La naissance et l'enfance de Léopold III*, in: Museum Dynasticum (tijdschrift); 201, nr. 2, resp. 39 en 45.
- (23) Tentoonstelling IBIS 1906-2006.
- (24) In een tot dusver. onuitgegeven.. spreekbeurt voor "De Plate" van leraar, gids en essayist Dirk Beirens over de Mariakerkse (Oostende) hotelier en romanschrijver Gaston Duribreux (1903-1986)..
- (25) Haar broer was de Antwerpse kunstschilder Robert Mols (1848-1903). Zie N. Hostyn: *R.M.*, in: Nationaal Biografisch Woordenboek, deel 11 (1985).
- (26) G. Devos: *Osterrieth Famille: négociants, banquiers*, in: Dictionnaire des patrons en Belgique (Bruxelles, 1996), p. 494-495: ill.
- (27) Le Carillon; 9 mei 1911, p. 2.
- (28) R. Coelus: *o.c.*, p. 71.
- (29) Le Carillon; 14-15 maart 1908, p. 3 en 24-25 april 1909, p. 3.
- (30) A. Adriaenssen: *Marie-José: laatste koningin van Italië* (Leuven, 1999), p. 13.
- (30a) E. Smislaert: *Oostende, opnieuw "Koninklijke Residentie"?: afbraak Chalet, bouw "Koninklijke Villa": 1953-1956*, in: De Plate; 2003, p. 232-237 en 253-262 alsook 2004, p. 53-62 en 148-163.
- (30b) J.P. Falise: *Huize Louise Marie*, in: De Plate; nr. 12, december 1997, p. 260-264.
- (31) Le Carillon; 8-9 januari 1910, p. 2. Zie ook: ibidem; 30 december 1909, p. 2 en 6 januari 1910, p. 2.
- (32) Le Carillon; 13 januari 1910, p. 2.
- (33) Le Carillon; 19-20 maart 1910, p. 1.
- (34) Le Carillon; 24 maart 1910, p. 2.
- (35) Le Carillon; 31 maart 1910, p. 2.
- (36) Le Carillon; 2-3 april 1910, p. 2.
- (37) Le Carillon; 5 april 1910, p. 2.
- (38) Le Carillon; 2-3 april 1910, p. 2 en 28 juni 1910, p. 2.
- (39) Le Carillon; 9-10 april 1910, p. 3.
- (40) en (41) Le Carillon; 30 april-1 mei 1910, p. 3.
- (41a) Enkele malen troffen wij zijn half-grappend bedoelde maar spitse opmerking aan: "Ik heb een onfeilbaar middel om te weten of ik *incognito* ben gebleven", zei de toen Prins Albert,. "als mijn adjudant in het restaurant vóór mij bediend wordt, zit het goed".
- (42) Le Carillon; 4-5 juni 1910, p. 1.
- (43) Le Carillon; 9 juni 1910, p. 2.

- (44) O. Vilain: *De indiscretie van een verzamelaar*, in: De Plate; januari 1983, p. 16.
- (44a) Via de Noordnederlandse databank: **Kranten. Kb. nl**
- (45) Le Carillon; 18-19 juni 1910, p. 3.
- (46) Le Carillon; 25-26 juni 1910, p. 3.
- (47) Jacques Willequet: *Albert I, roi des Belges* (1979), p. 263.
- (48) Le Carillon; 7 juli 1910, p. 2. Eerder aangehaald door Emile Smissaert: *De "Alberta": het koninklijk jacht van Leopold II*, in: Mededelingen van de Koninklijke Belgische Marine Academie, Boek 31 (1996-2000), p. 89 en 93.
- (49) *Un roi alpiniste*, in: Marie José: *o.c.*, p. 115-119.
- (50) J. Willequet: *o.c.*, p. 257. Zie ook: Wim Van Gelder: *In het voetspoor van Koning Albert I : een zwerftocht door het "Paradijs van Europa" (Südtirol)*. – Itegem, 2000. – P. 159 e.v.
- (51) Le Carillon; 22 juli 1910, p. 2..
- (52) Le Carillon; 22 juli 1910, p. 2.
- (53) Le Carillon; 29 september 1910, p. 2.
- (54) Le Carillon; 6 oktober 1910, p. 5.
- (55) Le Carillon; 19-20 november 1910, p. 3.
- (56) Le Carillon; 3-4 december 1910, p. 2.
- (57) Le Carillon; 12 januari 1911, p. 2.
- (58) R. Coelus: *o.c.*, p. 43.
- (59) Le Carillon; 17 januari 1911, p. 2.
- (59a) L'Echo d'Ostende; 2 februari 1911.
- (60) Le Carillon; 11 april 1911, p. 2.
- (61) Le Carillon; 19-20 maart 1910, p. 1.
- (62) Le Carillon; 11 april 1911, p. 2.
- (63) Le Carillon; 9 mei 1911, p. 2.
- (63a) L'Echo d'Ostende; 4 mei 1911.
- (64) Le Carillon; 23 mei 1911, p. 2.